

Orientació i intervenció psicopedagògica en l'educació secundària 2015/16

Codi: 42978

Crèdits: 10

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313754 Psicopedagogia	OB	0	2n

Professor de contacte

Nom: Enric Roca Casas

Correu electrònic: enric.roca@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: **català (cat)**

Grup íntegre en anglès: **NO**

Grup íntegre en català: **SÍ**

Grup íntegre en castellà: **NO**

Equip docent

Enric Roca Casas (Dep. Pedagogia Sistemàtica i Social)

enric.roca@uab.cat

Maria del Carme Gaspar Pellin (Dep. Pedagogia Aplicada)

MariaDelCarme.Gaspar@uab.cat

Prerequisits

Cap específic

Objectius i contextualització

Els objectius d'aquest mòdul són:

- 1.- Identificar i explicar les necessitats tutorial i d'orientació en els àmbits personal, acadèmic i professional / vocacional de l'alumnat.
- 2.- Dissenyar i desenvolupar plans, programes i accions d'orientació personal, acadèmica i professional.

3.- Avaluar psicopedagògicament variables i programes relacionats amb l'orientació i l'acció tutorial.

4.- Identificar, explicar i planificar actuacions amb els equips docents, els agents externs al centre i les famílies, per a l'optimització de l'orientació i l'acció tutorial al centre educatiu.

Competències

- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom i autodirigit.
- Assessorar i orientar els professionals de l'educació, tenint en compte les mesures d'atenció a la diversitat en l'organització, el disseny, la implementació i l'avaluació dels processos d'ensenyament i aprenentatge.
- Analitzar l'organització i el funcionament dels centres educatius a fi de coordinar l'orientació personal, acadèmica i professional de tot l'alumnat juntament amb la comunitat educativa.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinaris) i desenvolupar actituds de participació i col·laboració com a membre actiu de la comunitat.
- Determinar les necessitats psicopedagògiques dels alumnes, els grups i les organitzacions a partir de l'aplicació de diferents metodologies, instruments i tècniques avaluatives.
- Analitzar les dades obtingudes en l'avaluació psicopedagògica i emetre informes pertinents d'acord amb la naturalesa de les dades.
- Desenvolupar habilitats i tècniques per a l'assessorament i l'orientació de les famílies.
- Analitzar críticament el treball personal i utilitzar els recursos per a la millora personal.

Resultats d'aprenentatge

1. Col·laborar en el disseny de propostes de planificació didàctico-organitzativa per millorar la resposta educativa dels alumnes d'educació secundària.
2. Elaborar i planificar programes/serveis d'orientació i assessorament que permetin una optimització dels processos d'ensenyament- aprenentatge i del rendiment acadèmic de l'alumnat d'educació secundària.
3. Col·laborar amb l'equip docent de secundària en els processos de desenvolupament curricular i en l'elaboració de plans institucionals, especialment el pla d'acció tutorial en educació secundària, FP i batxillerat.
4. Desenvolupar, dins del projecte educatiu del centre d'educació secundària, el pla d'orientació educativa (personal, acadèmica i professional) així com els criteris psicopedagògics per a l'atenció a la diversitat, les dificultats d'aprenentatge, de convivència i la promoció de l'èxit escolar.
5. Intervenir en l'elaboració i el desenvolupament de programes i accions d'assessorament i orientació educativa a partir de l'anàlisi institucional del centre educatiu d'ensenyament secundari.
6. Dissenyar estratègies d'orientació professional per a la transició al mercat laboral i l'ocupabilitat.

7. Identificar les necessitats educatives de l'alumnat de l'educació secundària, tant les que requereixen una continuació en l'atenció educativa com les específicament detectades en l'etapa de secundària.
8. Promoure l'aplicació dels plantejaments de la inclusió socioeducativa, identificant-ne les possibilitats i limitacions en l'etapa d'educació secundària.
9. Elaborar informes diagnòstics i dictàmens d'escolarització per a tot l'alumnat d'educació secundària amb necessitats específiques de suport educatiu.
10. Elaborar o actualitzar informes psicopedagògics que incloguin orientacions per a la intervenció educativa a secundària.
11. Aplicar programes de seguiment educatiu que incloguin l'orientació i l'assessorament educatiu a les famílies per reforçar el seu paper orientador cap als seus fills.

Continguts

1. Orientació educativa i acció tutorial a l'alumnat de secundària. Orientació personal, acadèmica i professional. La relació entre orientació educativa i funció tutorial.
2. Orientació i treball en xarxa. Assessorament psicopedagògic intern a equips i docents. El treball amb les famílies. La coordinació i el treball en xarxa multiprofessional (intern i extern al centre educatiu de secundària).
3. Necessitats educatives de l'alumnat en relació al desenvolupament personal, social, acadèmic i vocacional: autoconcepte i autoestima; convivència, participació, clima i conflictes; competències curriculars; tècniques i hàbits d'estudi; motivació; coneixement de l'entorn; maduresa vocacional i projecte vital (personal, acadèmic i professional).
4. L'acció orientadora a través de programes i serveis. Els recursos TIC per a l'orientació. Disseny i desenvolupament de programes d'orientació personal, acadèmica i professional.
5. Projecte educatiu i acció tutorial i orientadora. L'acció tutorial i l'equip docent de secundària. Coordinació i dinamització de l'acció tutorial. Rols i funcions de l'equip, el /la tutor/a i el/la psicopedagog/a (orientador/a). Models tutorials. El paper de la tutoria i l'orientació en els processos d'avaluació dels resultats d'aprenentatge de l'alumnat.
6. La intervenció psicopedagògica en l'organització i funcionament del centre de secundària. Orientació en els òrgans i funcions relacionades amb els processos d'ensenyament i aprenentatge, l'atenció a la diversitat i l'educació inclusiva en el centre.

Metodologia

La metodologia docent combinarà la presentació de temes i conceptes clau (per part del docent o en format seminari o d'anàlisi documental), a partir de la qual s'aniran presentant situacions, casos i problemes que caldrà analitzar, discutir raonadament i afrontar psicopedagògicament.

El treball a les classes presencials potenciarà gradualment les tasques de l'estudiant i la seva participació directa en les sessions. Per fer-ho, es proposaran simulacions i estudis de cas que seran analitzats des del punt de vista conceptual i també des de les estratègies i competències mobilitzades.

Adicionalment el procés d'adquisició dels comportaments competencials, i els coneixements del mòdul, contemplarà la realització d'un seguit d'exercicis i petits treballs individuals, que tindrà forma d'evidències a recollir en un portfoli.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposicions per part del professorat dels aspectes bàsics dels continguts del temari. Anàlisi de casos. Simulacions de situacions professionals.	60	2,4	1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10 i 11
Tipus: Supervisades			
Treball individual i/o en grups, supervisat pel professorat, on s'amplia informació i lectures que permeten completar la resolució de casos, les simulacions o els exemples d'evidències presentats a les classes.	65	2,6	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8 i 11
Tipus: Autònomes			
Treball individual de recerca de documentació, reflexió i redacció d'evidències del portfoli. Autoavaluació.	125	5	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 i 11

Avaluació

L'avaluació serà continuada i acumulativa a partir de considerar els següents elements:

- **Assistència i participació: 10%**
Participar de forma activa i col·laborativa en les activitats a l'aula, tant de forma individual com en grup.
Valoració del percentatge final d'assistència superior al 90%.
- **Autoavaluació: 5%**
Dos qüestionaris autoavaluatius al llarg del mòdul (un al principi i un altre al final de les sessions).
- **Portfoli: 85%**
El *portfoli* és el document que expressa la reflexió i la pràctica d'aplicació dels continguts del mòdul. Consisteix en l'elaboració individual de quatre exercicis, en forma d'evidències, en relació als continguts desenvolupats a les classes. Cal aprovar amb un mínim de 5 cada evidència per a poder fer mitjana.

Les diferents evidències que caldrà elaborar, lliurar en temps i forma, i presentar finalment en el dossier (portafoli) final seran avaluades amb un breu retorn valoratiu que inclogui els elements que permetin la seva millora. Tanmateix, només es qualificarà una vegada cada treball.

Els resultats de l'avaluació de cadascuna de les evidències s'hauran de publicar en el campus virtual en el termini màxim d'un mes després de la seva realització, i s'haurà d'oferir una data de revisió dintre dels 10 dies següents a la seva publicació. El portfoli sencer, amb les quatre evidències revisades, constituirà un material de l'alumnat com a síntesi del seu treball pràctic desenvolupat en el mòdul. D'acord a la normativa de la UAB, el plagi o còpia d'algun treball o prova escrita es penalitzarà amb un 0 com a nota de l'evidència perdent la possibilitat de recuperar-la.

L'assistència a les sessions presencials és obligatòria, havent d'assistir l'estudiant, per tant, a un mínim del 80%. En cas contrari l'avaluació correspondrà a un no presentat. El tractament de casos particulars, dubtes, suggeriments, etc. s'hauran de plantejar al professorat del mòdul.

Les evidències del *portfoli* seran les següents:

Nº	Evidència	Criteris avaluació
1	Proposta de millora sobre un dels supòsits pràctics presentats a classe.	• Aplicació d'estratègies sistemàtiques. • Concreció de mesures de correcció o millora. • Adequada contextualització i justificació.
2	Informe d'intervenció psicopedagògica o Informe de reconeixement de necessitats educatives especials.	• Adequació formal. • Adequació del contingut a la demanda. • Funcionalitat de les orientacions. • Capacitat d'anàlisi i síntesi. • Capacitat de justificació i argumentació de les conclusions.
3	Exercici individual d'un programa d'orientació a partir de l'anàlisi d'un centre, etapa, nivell o curs.	• Disseny i fases del programa. • Idoneïtat del programa en relació al cas escollit. • Reflexió i anàlisi personal.
4	Recomanacions psicopedagògiques a partir de l'anàlisi d'un cas d'avaluació dels aprenentatges d'un alumne.	• Idoneïtat psicopedagògica de les recomanacions. • Grau de possibilitat i d'aplicabilitat. • Reflexió i anàlisi personal.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Evidències de portfoli	85 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 i 11
Qüestionaris d'autoavaluació	5 %	0	0	2, 4, 7, 8, 9 i 10
Observació de la participació activa en les activitats de classe i percentatge d'assistència	10 %	0	0	1, 2, 4, 5, 7, 8 i 9
	100 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 i 11

Bibliografia

- Álvarez González, M. (2009). Modelos explicativos de la orientación profesional. En L.M. Sobrado y A. Cortés (coords.), Orientación Profesional. Nuevos escenarios y perspectivas (pp.47-72). Madrid: Biblioteca Nueva.
- Alvarez, González, M. (coord.) (2007). La Madurez para la carrera en la educación secundaria. Evaluación e intervención. Sevilla: EOS.
- Alvarez, M. i Bisquerra, R. (Coords.) (1996). Manual de orientación y tutoría. Barcelona: Praxis.
- Aymerich, R.; Lloró, J. M.; Roca, E. (2011) Junts a l'aula? Present i futur del model d'educació comprensiva a Catalunya. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Calderón, I.; Habegger, S. (2012) Educación, hándicap e inclusión. Granada: Octaedro/Mágina.
- Comas, M. (dir.) y altres (2014) Llibre Blanc de la participació de les famílies a l'escola, Barcelona: Informes breus, 51, Fundació Jaume Bofill.
- Donoso, T i Figuera, P. (2007) Niveles de diagnóstico en los procesos de inserción y orientación profesional. Revista electrónica de Investigación Psicoeducativa, 11, vol 5(1), 103-124.
<http://www.investigacion-psicopedagogica.org/revista/new/ContadorArticulo.php?153>
- Duran, D. (coord.) (2003) Tutoria entre iguals. Bellaterra (Barcelona): ICE UAB.
- Echeverría, B. (Coord.) (2008). Orientació professional. Barcelona: UOC.
- Funes, J. (2009). L'acompanyament de nois i noies adolescents en les seves transicions quan s'acaba l'escolaritat secundària obligatòria. Diputació de Barcelona [en línia].
<http://www.diba.cat/educacio/recursos/publica/publicacions/acompanyament.asp>
- Gairin, J. y Martínez, M. (2003). La col·laboració entre centres educatius. Coordinació entre les etapes de primària i secundària dels centres docents públics. Documento policopiado (90 págs). Convenio de investigación Ayuntamiento de Cerdanyola del Vallès – Departament de Pedagogía Aplicada. Junio de 2003.
- García-Sánchez, J. N. (coord.) (200) Aplicaciones de intervención psicopedagógica. Madrid: Pirámide.
- Instituto de la Mujer (2005). Guía de sensibilización y formación en igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- Jariot, M. (2005). El diseño de programas de orientación integrados en el núcleo formativo. Educar, 36, 131-154.
- Jubany, J. (2012) Connecta't per aprendre. Aprenentatge social i personalitzat. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat.
- Junta e Andalucía (2007). Guía de buenas prácticas para favorecer la igualdad entre hombres y mujeres en educación. Sevilla: Consejería de Educación. Junta de Andalucía.

- Longàs, J. (2007) La escuela orientadora: la acción tutorial desde una perspectiva institucional. Madrid: Narcea.
- Marchena Gómez, R. (2005) Mejorar el ambiente en las clases de secundaria. Málaga: Ediciones Aljibe.
- Martínez, M. (2004). La transición de primaria a secundaria. La experiencia de dos centros de Cerdanyola del Vallès. En López Yáñez, J. et. Alt. Actas del octavo congreso de Organización de Instituciones Educativas. Sevilla: Universidad de Sevilla. Pp. 899 – 908.
- Martínez, M. (2009b). Competencias, Orientación y TIC. Educaweb nº 183. <http://www.educaweb.com/noticia/2009/02/09/competencias-orientacion-tic-13467.html>
- Martínez, M. (2010). L'orientació a les xarxes locals de transició escola – treball. Diputació de Barcelona [en línia] <http://www.diba.cat/educacio/recursos/publica/publicacions/orientacio.asp>
- Martínez, M. (2011). La tutoría y la orientación en las prácticas profesionalizadoras. Guías Práxis FP. Barcelona: Wolters Kluwer. Pp. 1 – 28.
- Martínez, M. I Pinya, C. (2012). Els instituts escola. Aspectes Curriculars, organitzatius i d'orientació. Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. Documents nº 21. <http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Home/Consell%20superior%20d%27avalua/Pdf%20i%20altres/Static%20file/documents21.pdf>
- Martínez, M. I Albaigés, B. (directors) (2013). L'estat de l'educació a Catalunya. Anuari 2013. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Onrubia, J. (coord.) (2004) Criterios psicopedagógicos y recursos para atender la diversidad en secundaria. Barcelona: Graó.
- Pont, E. (2008) Situacions vitals estressants i resiliència a l'adolescència. Tesi doctoral. Barcelona: Facultat de Psicologia-Universitat de Barcelona.
- Robinson, K. Y Aronica, L. (2015) Escuelas creativas, Barcelona: Grijalbo.
- Romero Rodríguez, S. (2004). Aprender a construir proyectos profesionales y vitales. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 15 (2). 337-354.
- Salvà Mut, F. (2008). Inserción sociolaboral y colectivos en exclusión y riesgo de exclusión. *Formación XXI. Revista de formación y empleo*. http://formacionxxi.com/porqualMagazine/do/get/magazine/2012/04/text/xml/20.xml.html#/porqualMagazine/do/get/magazineArticle/2008/06/text/xml/Itinerarios_de_insercion_sociolaboral.xml.html
- Sanz, R. (2001). Orientación psicopedagógica y calidad educativa. Madrid: Pirámide.
- Sobrado, L.M., y Cortés, A. (Coords.) (2009). Orientación Profesional. Nuevos escenarios y perspectivas. Madrid: Biblioteca Nueva.
- Willingham, D. T. (2011) ¿Por qué a los niños no les gusta ir a la escuela? Barcelona: Graó.